

ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI İLE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL ÖZ-FARKINDALIĞIN ARACI ROLÜ

THE MEDIATOR ROLE OF EMOTIONAL SELF-AWARENESS IN THE RELATION BETWEEN CHILDHOOD ABUSE EXPERIENCES AND EMOTION REGULATION DIFFICULTIES

Ezgi ÖZKAN¹

Burcu TÜRK²

Ece HOŞCEYLAN TÜRKÜN³

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, e.ozkan@iku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6937-3257

² Doç. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, b.turk@iku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3290-5886

³ Dr., Bağımsız Araştırmacı, ehosceylan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8602-7877

Geliş Tarihi / Date Applied
30.06.2025

Kabul Tarihi / Date Accepted
24.09.2025

ÖZET

Bu çalışmada çocukluk çağı örseleme yaşantıları ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide duygusal öz-farkındalığın aracı rolü incelenmiştir. Araştırma uygun örneklem yöntemi ile seçilmiş olan 18-67 yaş arası 297 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışmanın amacı bu bireylerdeki çocukluk çağı örseleme yaşantıları ile duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırma bulguları, kadınların çocukluk çağı travma düzeylerinin erkeklere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermiştir. Yanı sıra katılımcıların algıladıkları demokratik ebeveyn tutumu her iki ebeveyn için de ilk sırada rapor edilmiştir. Katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri ile duygusal öz farkındalık düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aracılık analizleri sonuçları ise duygusal öz farkındalığın, çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkiye kısmi olarak aracılık ettiğini göstermiştir. Buna göre çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme güçlükleri üzerindeki etkisini incelerken, duygusal öz-farkındalığın bu ilişkide bir risk faktörü olarak ele alınması gerektiği, bunun olası müdahale ve önleme çalışmaları için önemli bir bulgu olabileceği düşünülmüştür. Sonuçlar mevcut literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, Duygusal Öz Farkındalık, Duygu Düzenleme Güçlüğü.

ABSTRACT

In this study, the mediating role of emotional self-awareness in the relationship between childhood trauma experiences and difficulties in emotion regulation was examined. The research was conducted with 297 participants aged between 18 and 67, using an appropriate sampling method. The aim of the study was to examine the relationships between childhood traumatic experiences, emotional self-awareness, and emotion regulation difficulties in these individuals. The findings revealed that women reported significantly higher levels of childhood trauma compared to men. Additionally, participants primarily perceived their parents' attitudes as democratic. A significant negative relationship was found between participants' childhood trauma and their levels of emotional self-awareness. The results of the mediation analyses indicated that emotional self-awareness partially mediated the relationship between childhood trauma and emotion regulation difficulties. Accordingly, when examining the impact of childhood trauma on emotion regulation difficulties, emotional self-awareness should be considered as a risk factor within this relationship. This finding may have important implications for potential intervention and prevention efforts. The results were discussed in light of the relevant literature.

Keywords: Childhood Traumas, Emotional Self-Awareness, Emotion Regulation Difficulties.

1. GİRİŞ

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, çocuğa bakım verenler tarafından uygulanan ve çocuğun fiziksel, zihinsel, cinsel ve sosyal gelişimi açısından zarar görmesine yol açan veya onları kısıtlayan yaşantılar bütünüdür (Carr vd., 2013). Bu yaşantılara maruz kalan çocukların yetişkinlik dönemlerinde ruhsal, sosyal ve fiziksel anlamda pek çok olumsuzluk yaşadıkları ortaya konmuştur (Zoroğlu vd., 2001, s. 70). Ayrıca, bu bireylerin kendi çocuklarına da benzer yıkıcı davranışlar sergileme eğiliminde olabilecekleri çeşitli araştırmalarla gösterilmiştir (Taner ve Gökler, 2004, s. 83). Çocuğa karşı kötü muamele ile ilgili araştırmalar arttıkça, bu konun tek bir başlıkta ele alınmasının zorlaştığı görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi çocuk istismarının kişisel, ailesel ve sosyal olmak üzere pek çok farklı risk faktörü ile ilişkili olmasıdır (Koçak ve Büyükgöncü, 2017, s. 91). Bu bağlamda çocuğa karşı kötü muamele, yapılan davranışın biçimi ve çocuk üzerindeki etkisi açısından farklılaşmaktadır (Altunsu, 2004, s. 47; Taner ve Gökler, 2004, s. 83-85). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) de bu farklılaşmayı önemsemiş ve 1999 Çocuk İstismarını Engelleme Müzakeresi'nde çocuğa karşı kötü muameleyi "Bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fizik gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlar" olarak tanımlayarak fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olmak üzere dört başlık altında değerlendirmiştir (WHO, 1999).

Güncel yaklaşımlar, algılanan ebeveyn tutumlarının da travmatik yaşantılara dönüşebildiğine vurgu yapmaktadır. Özellikle Türkiye'deki algılanan ebeveyn tutumlarına özgü geçerli ölçümlerin yapılabilmesi için Şar ve diğerleri (2020) tarafından Türkçe adaptasyonu gerçekleştirilmiş olan Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği'nde aşırı korumacı ve aşırı kontrolcü ebeveyn tutumları, çocukluk çağı travma türü olarak ihmal ve istismar boyutlarına eklenmiştir. Aşırı koruma ve aşırı kontrol, ebeveynlerin çocukların tüm aktivitelerine "aşırı" dahil oldukları işlevsiz bir ebeveynlik tutumunu ifade etmektedir (Wood vd., 2003, s. 135). Bu tutumlar çocukların birey olarak dünyayı keşfetmelerini engelleyerek onların özerkliklerini sınırlandırdığı için işlev bozucu olarak bildirilmiştir. Böylece ebeveynleri tarafından otonomileri engellenen çocukların öz yeterliliklerinde düşüş ve tehditleri algılama hassasiyetlerinde artış olduğu öne sürülmektedir.

Çocukluk çağında yaşanan söz konusu ihmal ve istismar deneyimleri, bireylerin duygularını fark etme, ifade etme ve düzenleme becerileri üzerinde yaşam boyu sürebilecek olumsuz etkiler yaratabilir. Bu durumun bireylerin empati ve duygusal öz-farkındalık kapasitelerini azaltabildiği, şartlara uygun duygusal tepkiler vermelerini engelleyebildiği ve duygusal tutarsızlıklarını artırabildiği belirtilmektedir (Shipman vd., 2007, s. 273; Wolfe vd., 2001, s. 282).

Çocukluk çağında istismar ve ihmal yaşantılarına maruz kalan çocuklar, duygularına saygı duyulmamış bireylerdir. Bu durumun yarattığı karmaşık duyguları anlamlandırmakta zorlanan çocuklar duygularını fark edebilmek için uygun rehberlik alamadığında, duygu düzenleme güçlükleri ile karşı karşıya kalmakta ve duygularını düzenlemek için kendi yöntemlerini bulmaya çalışmaktadırlar. Bu yöntemler, çocuğun o günkü koşullarda birtakım olumsuz duygulardan kendini koruma girişimi gibi görünse de uzun vadede işlevsel olmayan pek çok davranış örüntüsüne ve psikolojik problemlere yol açabilmektedir. Bu bağlamda istismar deneyimi olan çocukların, olmayanlara oranla belirgin biçimde daha fazla duygu düzenleme güçlüğü yaşadıkları araştırmalarla da desteklenmiştir. On yedi ergen bireyle yürütülmüş olan bir çalışmanın sonuçları çocukluk çağında istismar yaşantısı olan bireylerin ergenlik döneminde daha fazla duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik problem deneyimlediklerini ortaya koymuştur (John, Cisler ve Sigel, 2017, s. 567). Kadın öğrenciler ile yürütülmüş olan bir başka araştırma bulgusu ise çocukluk

çağı örselenme yaşantılarına maruz kalmış olan katılımcıların duygu düzenleme becerilerinde önemli zorluklar deneyimlediklerini ifade etmektedir (Burns, Jackson ve Harding, 2010, s. 803). 161 yetişkin bireyin çocukluk ve yetişkinlikte yaşadığı olumsuz yaşam olaylarının duygu düzenleme güçlükleri ve duygu düzenlemenin fizyolojik göstergeleri (RSA: resting respiratory sinus arrhythmia) ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada, çocukluk ya da yetişkinlikte yaşanan olumsuz olaylarla duygu düzenleme güçlükleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığı ancak yetişkinlikte yaşanan olumsuz olayların, kişinin olayları “travmatik” biçimde yorumlamasıyla ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Buna göre yetişkinlikteki olumsuz yaşam olaylarının, daha güçlü “travma değerlendirme biçimleri”yle ilişkili olduğu; bu değerlendirme biçimlerinin ise daha fazla duygu düzenleme güçlüğü ve daha yüksek RSA tepkisiyle bağlantılı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, çocuklukta daha fazla olumsuz yaşam olayı yaşanması ile güçlü “travma değerlendirme biçimleri”nin etkileşimi, kişinin dinlenme hâlindeki temel parasempatik sinir sistemi aktivitesinin daha düşük, stres sonrası toparlanma hızının ise daha yüksek olmasıyla ilişkili bulunmuştur. Yani çocukluk travmaları ve onları algılama biçiminin, dinlenme halindeki “sakinlik” seviyesini düşürse bile stres sonrası toparlanma kapasitesini artırdığı düşünülmektedir (Gusler ve Jackson, 2023, s. 611).

Duygu düzenleme, bireylerin istenen hedefe ulaşmak için duygusal tepkileri izleme, değerlendirme ve değiştirmede rol oynayan içsel ve dışsal süreçler olarak tanımlanmıştır (Thompson, 1994, s. 42). Gratz ve Roemer (2004, s. 41), duygu düzenlemeyi daha kapsamlı şekilde ele alarak duygu düzenleme becerisinin çeşitli bileşenlerden oluştuğunu öne sürmüştür. Bu bileşenler, “duyguları kabul etme”, “duyguları fark etme ve kavrama”, “olumsuz duygular karşısında sergilenebilecek dürtüsel nitelikteki davranışları kontrol edebilme”, “istenen hedeflere uygun davranabilme” ve “uygun duygu düzenleme stratejisini esnek biçimde kullanabilme” becerisidir. Bu bağlamda duygu düzenleme becerilerinin uygun kullanımının bireylerin psikolojik sağlamlıkları üzerinde etkili olduğu öne sürülmektedir (Berkling ve Whitley, 2014, s. 31). Ancak bu beceriler her zaman uygun bir şekilde kullanılmayabilir. Bu bağlamda duyguları kavrama, fark etme ve düzenlemede yaşanan zorluklar bireylerin çeşitli psikolojik sorunlar yaşamasına yol açabilmektedir (Gratz ve Roemer, 2004, s. 41). Örneğin duygu düzenlemedeki zorlukların depresyon (Berkling ve Whitley 2014, s. 6) kaygı bozuklukları (Aldao vd. 2010, s. 218), kendine zarar verme (Gratz ve Roemer, 2004, s. 44) sınır kişilik bozukluğu (Gratz vd., 2006, s. 850), travma sonrası stres bozukluğu (Tull vd., 2007, s. 310) ve alkol/madde kullanımı bozukluğu (Fox vd., 2007, s. 300) ile ilişkili olduğu çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur. Yani sıra kişilerarası problemlerin yordayıcıları üzerine yürütülmüş olan bir araştırmada açıklanan varyansın %39’unun duygu düzenleme güçlükleri değişkenine ait olduğu rapor edilmiştir. Aynı araştırmada, söz konusu oran, diğer değişkenlere kıyasla en yüksek açıklanan varyans oranını temsil etmektedir. Yani bireylerin duygu düzenlemede zorlanmaları onların kişilerarası ilişkilerindeki zorlanmalarını da yordayan önemli bir değişken gibi görülmektedir (Yöyen ve Bozacı, 2023, s. 129).

Duygu düzenleme süreci, duyguların ilk ortaya çıktığı anda nasıl deneyimlendiğini de ifade etmektedir (Gross, 2014, s. 5). Hem olumlu hem de olumsuz duygular bu sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle bazı durumlarda ortaya çıkan olumsuz duygular da duygu düzenleme süreci için işlevsel ve gereklidir (Thompson, 1994, s. 40). Ancak duygularla ilgili bilinçli bir farkındalık oluşmadığında bu olumsuz duyguların varlığı bireylerde kontrol kaybı, odaklanma sorunları, duyguları kabul etme ve anlamada zorluk gibi durumlara sebep olabilmekte ve buna “duygu düzenleme güçlüğü” denilmektedir (Gratz ve Roemer, 2004, s. 42). Duygu düzenleme süreçleri ile ilgili yapılan araştırmaların hedefi, bireylerin olumsuz duygular

hissetmesine yol açan veya hissetmekten kaçındığı duyguları ortadan kaldırmak değil, hissettikleri tüm olumlu ve olumsuz duyguları bütünleştirebilmelerini sağlamaktır (Gratz ve Tull 2010, s. 110). Bu bütünleşme, ancak kişinin ne yaşadığını ve ne hissettiğini fark ederek, düşünce ve duygularını psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde organize edebildiğinde gerçekleşebilir. Bu amaçla duygular ne kadar kısa sürede fark edilebilirse psikolojik ihtiyaçları karşılamak için o kadar etkili yöntemler kullanılabilir (Yıldırım, 2011, s. 40). Gençoğlu ise (2012, s. 41) deneyimlerin duygusal boyutunun farkında olmanın ve değerlendirebilmenin, deneyimlerin zarar verici olup olmayacağını belirlemedeki önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda çevredeki etkileşimler sonucu ortaya çıkan duygulara ilişkin öz farkındalık geliştirmenin, karar verme ve sosyal ilişkiler kurma becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Lazarus, 1993; Gross, 2014, s. 5). Duygusal farkındalık sayesinde bireyler kendileri için önemli olan deneyimlerle ilgili neler yapabileceklerine dair koşulları değerlendirdikleri bir süreç yaşarlar (Çıplak ve Atıcı 2016, s. 116). Bu değerlendirmenin kişinin olası deneyimlere karşı daha hazırlıklı olması ve gelecek planları yapması üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir (Çeçen, 2006, s. 102).

İnsanın fiziksel gelişimiyle birlikte duygu kapasitesinin de giderek gelişme gösterdiği bilinmektedir. Çeşitli deneyimlerle birlikte kişinin duygu kapasitesi çeşitlenir ve zenginleşir (Köknel, 1982). Duygu kapasitesi arttıkça, bu duyguları kontrol etme, yönetme, duygunun işaret ettiği ihtiyacı kavrama, bu ihtiyacı gidermek için hareket etmeye karar verme gibi pek çok bilişsel mekanizma da aktif hale gelir. Bu bağlamda duyguların bilişsel kapasitemiz için belirleyici olduğu da söylenebilir. Hatta Goleman'a göre (2009, s. 45) duygular, bilişsel kapasitemizin sınırlarını belirleyerek hayatta gerçekleştirebileceklerimizi belirlemektedir. Bu doğrultuda çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantılarının söz konusu bu kapasiteyi ve duygusal gelişimi sekteye uğratması uzun vadede bireylerin ruh sağlığı üzerinde ciddi olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir. Ford ve Gross (2019), çocukluk çağı travmatik yaşantılarının duygusal işleme sürecini olumsuz etkilediğini ve bunun insanların duygularını kontrol etmelerini ve olumlu bağlar kurmalarını zorlaştırdığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Bastian ve diğerleri (2005) de olumsuz çocukluk çağı yaşantıları olan kişilerin düşük duygusal öz-düzenleme becerilerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu kişilerde dürtüsellik ve duygusal tepkisellik sorunları nedeniyle duygusal yeterlilik için gereken becerileri kazanmanın daha zor olabileceği de belirtilmiştir. Bu doğrultuda duyguların bir diğer önemi ise yaşama ve içinde bulunduğumuz topluma uyumlanma becerimiz üzerinde etkili olmasıdır (Gençoğlu, 2012, s. 17). Çünkü duygular farkında olarak ya da olmayarak beden dili, yüz ifadesi, jest ve mimiklerle ifade edilebilmektedir. Bu ifade biçimi iletişim sürecinin önemli bir parçası haline gelerek kişinin davranışları üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu sebeple kişinin öncelikle yaşadığı duygunun farkında olması, duygularını kontrol ederek düzenleyebilmesi ve deneyimlediği duyguyu davranışlarına uygun bir şekilde yansıtabilmesi önemlidir (Çıplak ve Atıcı 2016, s. 116).

Bu bağlamda duygularını fark etmekte ve düzenlemekte zorlanan bireylerin hem kişisel hem de kişilerarası alanlarda sorunlar yaşama riski de artmaktadır. Örneğin duygusal öz farkındalığı düşük olan bireylerin yüksek olanlara göre depresyon ve anksiyete düzeylerinin daha fazla olduğu rapor edilmiştir (Lundh vd., 2002, s. 361). Berthoz ve diğerlerinin (2000, s. 374) yürüttüğü bir çalışmanın sonuçları ise depresyon hastalarının duygularını fark etmekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Aynı doğrultuda yapılan bir diğer çalışmada, öfke, üzüntü ve anksiyete gibi duygulara yönelik farkındalığın artmasının psikolojik iyilik hâlinin gelişimiyle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Kuzucu, 2008). Yanı sıra duygu düzenleme güçlükleri ve çocukluk çağı travmaları ile bireylerdeki kimlik karmaşasını araştıran çalışmalar da dikkat çekmekte; duygusal istismar başta olmak üzere, çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile kimlik karmaşası arasındaki ilişki

duygu düzenleme güçlüklerinin kısmi aracı rol oynadığını gösteren çalışmanın bulguları önemli görülmektedir (Dereboy vd., 2018, s. 147). Bu bulgular, duygusal farkındalık ve duygu düzenleme becerilerinin, bireylerin psikolojik sağlığı ve ilişkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Şizofreni tanısı almış 194 bireyle yürütülmüş bir araştırmanın bulguları, çocukluk çağında yaşanan travmatik olayların önce bağlanma sorunlarını artırdığını, ardından aleksitimiye yol açarak bu kişilerde zihinselleştirme (mentalization) kapasitesini düşürdüğünü göstermektedir. Yani eğer bir birey duygularını tanımakta ve adlandırmakta zorlanıyorsa (aleksitimi) hem kendi iç dünyasını hem de başkalarının duygusal durumlarını anlaması güçleşir. Bu da zihinselleştirme kapasitesinin azalmasına yol açmaktadır (Wang vd., 2024, s. 20872).

Bu doğrultuda psikolojik iyilik için bireylerde duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme becerilerinin nasıl geliştiği ve nelerden etkilendiğini anlamak kritik öneme sahiptir. Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının, duygusal öz-farkındalık kapasitelerinde azalma ve duygu düzenleme güçlüklerindeki artış ile ilişkili olması bireysel ve ilişkisel boyuttaki riskleri işaret eden önemli bir boyuttur. Bu görüşü destekleyen çalışmalardan birinde, duygusal istismara ve ihmale maruz kalmış olan genç yetişkinlerin romantik ilişki tatminlerinin düşük olduğu ve bu bireylerdeki duygu düzenleme güçlüklerinin, duygusal istismar ve ilişki memnuniyeti arasındaki ilişkiye aracılık ettiği rapor edilmiştir (Bradbury ve Shaffer, 2012). Bu ilişki temelinde algılanan ebeveyn tutumlarının önemi de yeniden görünür olmaktadır. Duygu düzenleme güçlüklerini destekleyebilmek için ebeveynlerin kendi duygu ifadeleri ve duygu düzenleme yöntemleri ile çocuklarına model olması gerektiği bilinmektedir. Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuklarının beklenen düzeydeki üzüntülerine saygı göstermeleri, duygularını tanımlamalarına yardımcı olmaları ve duygularını gizleme özgürlüğüne izin vermeleri, duygu düzenleme becerilerinin gelişimine katkıda bulunabilmektedir (Wenar ve Kerig, 2005). Tam tersi olarak da duygu düzenleme becerilerini geliştirmeleri gereken süreçlerde ebeveynlerinden yeterli modelleme ve desteği alamamış olan çocukların yetişkinlik dönemlerinde çeşitli ruhsal ve ilişkisel problemler deneyimledikleri görülmektedir.

Bu bağlamda duygusal öz farkındalığı ve duygu düzenleme becerileri geliştirmenin, bireylerin hem kendi iç dünyalarında hem de sosyal ilişkilerinde daha sağlıklı ve tatmin edici deneyimler yaşamalarına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Buna paralel olarak duygu düzenleme güçlüğü ve duygusal öz farkındalık hem Türkiye’de hem de dünyada sıkça çalışılan konu başlıkları olmakla birlikte bu iki kavramın birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Yanı sıra her iki kavramın da çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, çocukluk çağı örselenme yaşantıları, duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkileri araştırmak ve böylece söz konusu değişkenlerin daha iyi kavranabilmesine katkı sağlamaktır. Daha spesifik olarak, bu çalışmada duygusal öz farkındalığın çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkiyi nasıl şekillendirdiği araştırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Çalışmanın evrenini, 18 yaş üzeri yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken, uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırma için kolay bir şekilde ulaşılabilen, uygun ve gönüllü bireylerden seçilerek verilerin toplanmasına olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2018a, s. 95 ; Cohen, Manion ve Morrison, 2007, s. 77). Araştırma kapsamında 215 kadın (% 72,4) ve 82 erkek (% 27,6) olmak üzere toplam 297 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ile 67 arasında değişmektedir ($\bar{x}$ = 28,92, SS =8,63).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33), Duygusal Öz Farkındalık Ölçeği-10 (A-DÖFÖ-10) ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Formu (DDGÖ-16) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, gelir düzeyi gibi demografik bilgileri ile almış olduğu psikiyatrik tanılar ve psikiyatrik ilaç kullanımı gibi çeşitli değişkenlerle ilgili sorular içermektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33): Bernstein ve diğerleri (1994, s. 1133) tarafından geliştirilen orijinali 53 maddeden oluşan ölçek kısaltılarak 28 maddeye indirilmiştir. Cronbach Alfa katsayısı .79 ile .94 aralığında, test-tekrar test güvenilirliği ise .88 olarak belirlenmiştir. Şar ve diğerleri (2012) ölçeği Türk kültürüne adapte etmiştir. Ölçeğe aşırı koruma ve kontrol boyutları eklenmiştir. Ölçek, 5'li Likert tipinde (1=hiçbir zaman, 5=çok sık) toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Alt faktörleri şu şekildedir: duygusal taciz (8, 14, 18, 25), fiziksel taciz (9, 11, 12, 15, 17), cinsel taciz (20, 21, 23, 24, 27), duygusal ihmal (5, 7, 13, 19, 28), fiziksel ihmal (1, 4, 6, 2, 26) ve aşırı koruma-kontrol (29-33). Ölçeğin uyarlama çalışmasında Cronbach alfa değeri 0.87, test tekrar test katsayısı ise .69 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki 1, 2, 4, 5, 7, 10, 13, 19, 26, 28, 31 nolu maddeler tersten puanlanır. Total puan 25-150 arasında değişebilmektedir. Araştırmamızda ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı duygusal taciz .85, fiziksel taciz .85, cinsel taciz .94, duygusal ihmal .91, fiziksel ihmal .89 ve aşırı koruma-kontrol .70 olarak belirlenmiştir.

Duygusal Öz Farkındalık Ölçeği-10: Ölçek, Tatar ve diğerleri (2018) tarafından geliştirilen 10 maddeli, beşli Likert tipinde bir ölçüm aracıdır. Ölçekteki 2, 4, 6, 8 ve 10 numaralı maddeler ters yönlü puanlanmaktadır. Ölçek total puanının yüksek olması duyguların farkına varma becerisinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur (Tatar vd., 2018). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .76 olarak hesaplanmıştır.

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Form (DDGÖ-16): Ölçek, Bjureberg ve diğerleri (2016) tarafından, Gratz ve Roemer'in (2004) Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeğinin kısaltılmış halidir. On altı maddeden oluşan ölçek 5 faktörü içermektedir (açıklık, amaçlar, dürtü stratejileri ve kabul etmeme). Yiğit ve Yiğit (2017) tarafından Türk kültürüne adaptasyonu yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92, test-tekrar test güvenirliği .85, iki yarım test güvenirliği ise .88 olarak belirlenmiştir. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .94 olarak elde edilmiştir. Alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı açıklık .89, amaçlar .85, dürtü stratejileri .88, kabul etmeme .83 olarak hesaplanmıştır.

2.3. Veri Analizi

Çalışmanın etik izni için Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 26.09.2023 tarih ve 217 sayılı onayı alındıktan sonra katılımcılara ulaşılmıştır. Araştırma verileri Google Forms aracılığıyla çeşitli sosyal medya platformları üzerinden çevrimiçi ortamda, 13.12.2023 ile 5.03.2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Öncelikli olarak bilgilendirilmiş onam formu katılımcılara sunulmuş olup 'Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum' butonunu işaretleyen katılımcılara ölçek soruları açık hâle getirilmiştir. Ölçek sorularını yanıtlamak yaklaşık 10-15 dakika kadar sürmüştür.

Araştırma verileri, SPSS 27.0 Programı kullanılarak analiz edilerek, örneklemin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımlarını belirlemek için frekans analizleri ve betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Testlerin normal dağılımını belirlemek ölçek puanlarının basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir (Büyüköztürk, 2018b, s. 167). CTQ-33 için çarpıklık ve basıklık değerleri sırasıyla; -0.120 ve -0.618; DÖFÖ-10 için ise 0.311 ve 0.037; DDGÖ-16 için ise 0.699 ve -0.372 olarak tespit edilmiştir.

Tabachnick ve Fidell (2013) normal dağılım için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.50 aralığında olmasının kabul edilebilir olduğunu belirtirken, George ve Mallery (2003) ise ± 2 arasındaki değerlerin hala normal dağılıma işaret ettiğini öne sürmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada kullanılan ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği ve parametrik test tekniklerinin kullanılmasının uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler "Pearson korelasyon" yöntemi ile incelenmiş ve daha sonra aracılık analizi yapılmıştır.

CTQ ve DDGÖ arasındaki ilişkide DÖFÖ'nün aracı rolünün incelenmesi için Hayes'in PROCESS makrosu kullanılarak 5000 örnekleme yoluyla bootstrap analizi yürütülmüştür. Aracılık etkileri, %95 güven aralığında sıfır içermeyen aralıklar göz önünde bulundurularak sonuçlandırılmıştır (Hayes & Rockwood, 2017).

3. BULGULAR

Katılımcıların demografik değişkenlerine dair özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre % 27,6'sı erkek, % 72,4'ü kadın % 57,2'si 18-29 yaş aralığında, % 37,7'si 30-44 yaş aralığında, % 4,4'ü 45-59 yaş aralığında, % 0,7'si 60 yaş ve üzeridir. % 60,6'sı çalışıyor, % 51,9'unun geliri giderine denk, % 67'si bekâr, % 30,6'sının anneden algılanan tutumun demokratik, % 26,9'unun babadan algılanan tutumun demokratik olduğu görülmüştür. % 80,1'i herhangi bir psikiyatrik tanısının olmadığını, % 89,9'u da psikiyatrik bir ilaç kullanmadığını beyan etmiştir.

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler

Değişkenler	Grup	n	%
Cinsiyet	Erkek	82	27,6
	Kadın	215	72,4
Yaş	18-29 yaş	170	57,2
	30-44 yaş	112	37,7
	45-59 yaş	13	4,4
	60 ve üzeri	2	0,7
Çalışma durumu	Çalışıyor	180	60,6
	Çalışmıyor	117	39,4
Aylık gelir düzeyi	Gelir giderden az	59	19,9
	Gelir giderden denk	154	51,9
	Gelir giderden fazla	84	28,3
Medeni durum	Bekar	199	67,0
	Evli	98	33,0
Yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yer	Şehir	271	91,2
	Kasaba	20	6,7
	Köy	6	2,0
Algılanan anne tutumu	Aşırı koruyucu	74	24,9
	Demokratik	91	30,6
	Otoriter	59	19,9
	Tutarsız	50	16,8
	İhmalkâr	23	7,7

Algılanan baba tutumu	Aşırı koruyucu	27	9,1
	Demokratik	80	26,9
	Otoriter	63	21,2
	Tutarsız	49	16,5
	Vefat/Ayrılık/Terk nedeniyle tanımadım	11	3,7
	İhmalkâr	67	22,6
Psikiyatrik Tanı	Tanısı Olan	59	19,9
	Tanısı Olmayan	238	80,1
Psikiyatrik İlaç	Kullanan	30	10,1
	Kullanmayan	267	89,9
Toplam		297	100,0

Katılımcıların çocukluk çağı travmaları, duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme güclüğü değişkenlerine yönelik ölçeklerin minimum değer, maksimum değer, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikleri hesap edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çocukluk Çağı Travmaları, Duygusal Öz Farkındalık ve Duygu Düzenleme Güclüğüne Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	N	Min	Max	$\bar{x}$	ss
CTQ-33 toplam	297	26,0	95,0	53,0	14,6
Duygusal taciz	297	4,0	20,0	8,0	3,9
Fiziksel taciz	297	5,0	23,0	6,4	2,9
Fiziksel ihmal	297	5,0	25,0	13,6	6,5
Duygusal ihmal	297	5,0	25,0	14,3	5,5
Cinsel taciz	297	5,0	25,0	6,5	3,5
Aşırı koruma	297	2,0	10,0	4,1	2,1
DDGÖ toplam	297	18,0	80,0	39,2	13,7
Açıklık	297	2,0	10,0	4,5	1,9
Amaçlar	297	3,0	15,0	9,4	3,1
Dürtü	297	3,0	15,0	6,6	3,1
Stratejiler	297	5,0	25,0	12,1	5,1
Kabul etmeme	297	3,0	15,0	6,7	3,1
DÖFÖ toplam	297	16,0	50,0	34,2	6,3

Çocukluk Çağı Travmaları, Duygusal Öz Farkındalık ve Duygu Düzenleme Güclüğü skorlarının cinsiyete göre ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığının anlaşılması için MANOVA testi yürütülmüştür. MANOVA'nın uygulanabilirliğini değerlendirmek için ön koşul testleri yürütülmüştür ve Box's M testi, bağımlı değişkenlerin kovaryans matrislerinin gruplar arasında eşit olduğunu göstermiştir, $M = 26.391$, $F(12, 243.899) = 1.678$, $p = .072$. Levene'nin Hata Varyanslarının Eşitliği Testi, Çocukluk Çağı Travmaları (CTQ) ($p = .984$), Duygusal Öz Farkındalık (DÖFÖ) ($p = .822$) ve Duygu Düzenleme Güclüğü (DDGÖ) ($p = .100$) açısından gruplar arasındaki

hata varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir. MANOVA sonuçları, CTQ ($F(2, 298) = 24.010$, $p < .001$, $\eta^2 = .139$), DDGÖ ($F(2, 298) = 4.356$, $p = .014$, kısmi $\eta^2 = .028$) ve DÖFÖ ($F(2, 298) = 6.137$, $p = .002$, kısmi $\eta^2 = .04$) skorlarının cinsiyete göre anlamlı olarak değiştiğini ortaya koymuştur. Tukey posthoc testi ile yürütülen çoklu karşılaştırmalara göre kadınların CTQ puanları, erkeklere göre anlamlı derecede daha yüksektir (Ortalama fark = 12.22, SH = 1.76, $p < .001$, 95% CI [8.75, 15.69]). Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ) skoru bakımından kadınlar ve erkekler arasında anlamlı fark olduğu; kadınların erkeklere göre daha yüksek DDGÖ puanlarına sahip olduğu görülmüştür (Ortalama fark = 4.14, SH = 1.78, $p = .020$, 95% CI [0.64, 7.64]). Duygusal Öz Farkındalık Ölçeği (DÖFÖ) skoru bakımından karşılaştırıldıklarında erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur; kadınlar erkeklere göre daha düşük DÖFÖ puanlarına sahiptir (Ortalama fark = -2.81, SH = 0.80, $p = .001$, 95% CI [-4.39, -1.23]). Ölçek ortalama ve standart sapmaları ile MANOVA sonuçları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Çocukluk Çağı Travmaları, Duygusal Öz Farkındalık ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Cinsiyete Göre İncelenmesi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	F	p	Kısmi η^2
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	Kadın	215	56,40	13,88	24.010	.000	.139
	Erkek	82	44,18	12,74			
Duygu Düzenleme Güçlüğü	Kadın	215	40,40	14,32	4.356	.014	.028
	Erkek	82	36,25	11,40			
Duygusal-Öz Farkındalık	Kadın	215	33,43	6,30	6.137	.002	.040
	Erkek	82	36,24	5,78			

CTQ, DDGÖ ve DÖFÖ arasındaki ilişki ve yönlerinin belirlenmesi için korelasyon testleri yürütülmüştür. CTQ-33 ve DDGÖ alt boyutları ile DÖFÖ arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 4 incelendiğinde, CTQ-33'ün Duygusal taciz, Fiziksel taciz, Fiziksel ihmal, Cinsel taciz ve Aşırı koruma alt boyutlarından elde edilen puanların DDGÖ ile zayıf-orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu ($p < 0.01$), duygusal ihmal alt boyutuyla DDGÖ arasında anlamlı ilişki olmadığı gözlenmiştir. Korelasyon analizine göre, duygu düzenleme güçlüğü ile çocukluk çağı örseleme yaşantıları arasında pozitif yönlü, zayıf düzeyde ($r = 0.35$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.01$). Çocukluk çağı örseleme yaşantıları arttıkça duygu düzenleme güçlüğü artmaktadır.

CTQ-33 alt boyutları ile DÖFÖ arasında orta düzeyde ($r = -.53$) negatif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu gözlenmiştir. Çocukluk çağı travmaları arttıkça duygusal öz farkındalık azalmaktadır. Korelasyon analizine göre, duygu düzenleme güçlüğü ile duygusal öz farkındalık arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ($r = -.32$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p < .01$). Duygu düzenleme güçlüğü arttıkça duygusal öz farkındalık azalmaktadır. Tüm korelasyon testlerine ait sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

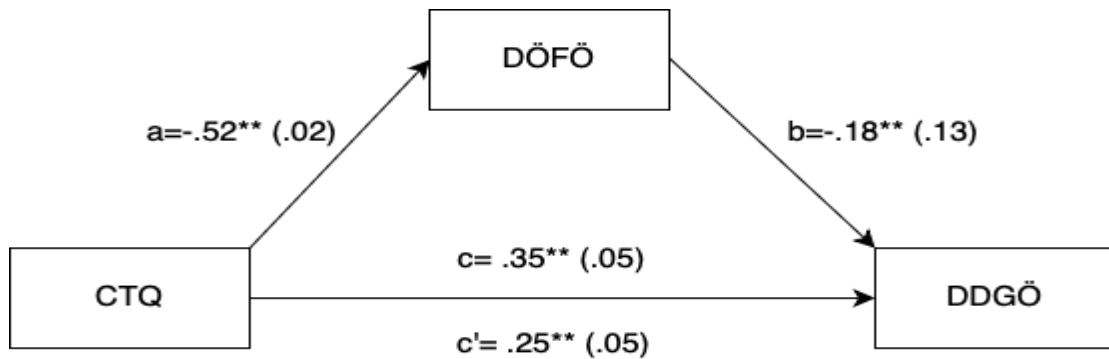
Tablo 4. Çocukluk Çağı Travmaları, Duygusal Öz Farkındalık ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki İlişki

Değişken	9	8	7	6	5	4	3	2	1
1. CTQ-33	-,53**	,35**	,51**	,45**	,54**	,79**	,47**	,62**	-
2. Duygusal taciz	-,20**	,44**	,63**	,36**	-,11	,20**	,62**	-	-
3. Fiziksel taciz	-,11**	,30**	,44**	,25**	-,15**	,09**	-	-	-
4. Fiziksel ihmal	-,55**	,15**	,20**	,12*	,57**	-	-	-	-
5. Duygusal ihmal	-,36**	-,03	-,12*	-,06**	-	-	-	-	-
6. Cinsel taciz	-,20*	,27**	,26**	-	-	-	-	-	-
7. Aşırı koruma	-,23**	,36**	-	-	-	-	-	-	-
8. DDGÖ	-,32**	-	-	-	-	-	-	-	-
9. DÖFÖ	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Not. r = Pearson korelasyon katsayısı; p = Anlamlılık düzeyi; *p < 0.05, p < .001 düzeyinde anlamlıdır.

Aracı değişken modelinde, aracı değişken olarak katılımcıların Duygusal Öz Farkındalık (DÖFÖ) düzeyi, yordayıcı olarak Çocukluk Çağı Travmaları (CTQ) skoru ve bağımlı değişken olarak Duygu Düzenleme Güçlükleri (DDGÖ) ölçeği skoru kullanılmıştır. Sonuçlar, modelin anlamlı olduğunu göstermiştir ($F(2, 298) = 26.4930$, $p = .0000$, $MSE = 164.0447$, $R^2 = 0.1510$). Bu sonuçlara göre Çocukluk Çağı Travmaları (CTQ) ve Duygusal Öz Farkındalık Derecesi (DÖFÖ) birlikte, Duygu Düzenleme Güçlükleri (DDGÖ) puanlarındaki varyansın yaklaşık %15.10'unu açıklamaktadır. Hayes Bootstrap analizi, anlamlı bir toplam dolaylı etki göstermiştir ($\beta = 0.0991$, $SE = 0.0365$, %95 BCa CI[0.0267, 0.1694]) ve Duygusal Öz Farkındalık seviyesinin (DÖFÖ), Çocukluk Çağı Travmaları (CTQ) ve Duygu Düzenleme Güçlükleri (DDGÖ) puanları arasındaki ilişkiye (kısmi) aracılık ettiği anlaşılmıştır. Standardize edilmiş aracılık katsayıları Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. CTQ ve DDGÖ Arasındaki İlişkide DÖFÖ'nün Aracı Rolü

Not: a, b, c ve c' standardize edilmiş regresyon ağırlıklarını temsil eden yol katsayılarıdır ve standart hatalar parantez içinde verilmiştir. c yol katsayısı CTQ'nun DDGÖ üzerindeki doğrudan etkisini göstermektedir. c' yol katsayısı CTQ'nun DDGÖ üzerindeki toplam etkisini ifade etmektedir, **p < 0.01.

3. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Katılımcıların anneden algıladıkları ebeveyn tutumlarına bakıldığında ilk sırada demokratik tutumun (%30,6), ikinci sırada da aşırı koruyucu tutumun (%24,9) yer aldığı görülmüş olup Uluer'in (2021, s. 60) çalışmasında ise aşırı koruyucu (%38,5) ve otoriter (%22,3) tutumların daha baskın olduğu belirtilmiştir. Yanı sıra bizim çalışmamızda babadan algılanan ebeveyn tutumlarına bakıldığında öncelikli olarak demokratik tutumun (%26,9), ikinci olarak da otoriter tutumun (%21,2) yer aldığı görülmüş olup Uluer'in (2021, s. 60) çalışmasında ise aşırı koruyucu (%30) ve otoriter (%25,2) tutumların daha baskın olduğu belirtilmiştir. Her iki çalışmanın da yaş ve cinsiyet açısından bakıldığında örnekleminin benzer nitelikte olduğu söylenebilir. Bu bağlamda her ne kadar bizim çalışmamızda demokratik ebeveyn tutumu daha ağırlıklı olsa da her iki örnekleme de aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun azımsanmayacak düzeyde görüldüğünü söylemek mümkündür.

Araştırmamızda Çocukluk Çağı Travmaları cinsiyet açısından incelendiğinde kadınların çocukluk çağı travmaları toplam puanları erkeklere göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Özdemir'in (2020, s. 40), Çavuşoğlu'nun (2020, s. 578) ve Machado ve ark.nın (2024, s.48) araştırmalarında çocukluk çağı travmaları ölçeğinden alınan toplam puanda cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık görülmemiştir. Diğer taraftan Güneş ve Tarhan (2022, s. 114) ise erkeklerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kadınlara oranla daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Araştırmalar arasındaki bu farklılığın toplumsal cinsiyet rolleri veya başa çıkma becerileri ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda Duygu Düzenleme Güçlüğü düzeyi cinsiyete göre incelendiğinde kadınların, erkeklere göre anlamlı derecede yüksek çıktığı görülmüştür. Duygusal Öz Farkındalık düzeyinde ise erkeklerin toplam puanları kadınlara göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. İlgili araştırmalara bakıldığında Çelik'in (2020, s. 34) elde ettiği sonuçlara göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara nazaran duygu düzenleme güçlüğünün daha yüksek olduğu, Akpınar ve Gümüş Demir'in (2022, s. 519) araştırmasında erkek katılımcıların aleksitimi puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yanı sıra Alhadi ve ark.nın (2020, s.84) çalışması da kadınların daha yüksek duygu düzenleme becerisine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Özdemir'in (2020, s. 41) ve Çobanoğlu'nun (2021, s. 54) araştırmasında ise cinsiyete göre duygu düzenleme becerileri ölçeğinden alınan toplam puanda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır. Alanyazında kadınların duygularını ifade etmesi ve paylaşması, erkeklere göre daha sık kullandıkları bir strateji olarak ele alınmaktadır (Büyüksahin Çevik ve Kızıldağ, 2018). Bu bağlamda araştırmamızın alan yazınla benzer nitelikte sonuçları olduğu gibi, farklılaştığı hususlar da söz konusudur. Araştırmamızda örneklemin %72.4'ünün kadın; %27.6'sının ise erkek olmasının cinsiyet dağılımında homojenlik oluşturmaması sebebiyle farklılaşmanın görülmüş olabileceğini söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra küçük yaşlarda gelişmeye başlayan ve çocukluk dönemindeki duygusal gelişimin bir boyutu olarak görülen toplumsal cinsiyet rolleri tutumları etkisi ve kültür, aile yapısı veya başa çıkma becerileri gibi değişkenlerin de ilişkili olabileceği ön görülmektedir (Sumbas ve Erdemir, 2021, s. 118).

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden alınan toplam puanlar ile alt boyutlar arasında alınan puanlar arasında pozitif yönde ilişkilerinin olduğu görülmüş olup Çobanoğlu'nun (2021, s.54) araştırma sonuçları ile paralellik göstermiştir. Terzioğlu, Çelikay, Söyler ve Menekşe'nin (2023, s. 166) çalışma sonuçlarında da katılımcıların toplam travma puanlarının fiziksel istismar, cinsel

istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal ile pozitif yönde anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden alınan toplam puan ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeğinden alınan toplam puan arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı şekilde Çelik (2020, s. 42), Çobanoğlu (2021, s. 56) ve Tekin (2023) de yapmış oldukları araştırmalarında çocukluk çağı travmaları arttıkça duygu düzenlemede daha fazla zorluk yaşandığını tespit etmişlerdir. Bu bağlamda bizim bulgumuz da alan yazınla paralellik göstermiş olup çocukluk çağı istismar ve ihmalinin, kişilerde duygu düzenleme becerilerinin gelişimini olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Alt boyutlar düzeyinde yapılan analizlerde ise, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin yalnızca duygusal ihmal alt boyutu ile duygu düzenleme güçlüğü arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Diğer tüm alt boyutlar ile duygu düzenleme güçlüğü arasında zayıf ile orta düzey arasında değişen pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Duygusal ihmal ile duygu düzenleme güçlüğü arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamaması, bu travma türünün fiziksel veya cinsel istismar gibi daha somut ve fark edilmesi kolay travmatik yaşantılara kıyasla daha örtük ve içselleştirilmiş bir yapıya sahip olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bireylerin duygusal ihmali travmatik bir deneyim olarak tanımlamakta ya da fark etmekte güçlük yaşamaları, bu alt boyuttan alınan puanların düşmesine ve dolayısıyla istatistiksel ilişkinin zayıf görünmesine neden olabilir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden alınan toplam puan ile Duygusal Öz Farkındalık Ölçeğinden alınan toplam puan arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal öz-farkındalık, duyguları algılayabilme, duygular arasındaki farkları tanıma ve duygusal deneyimleri değerlendirebilme gibi duygusal ve bilişsel süreçleri kapsamaktadır (Tatar, Özdemir ve Çelikbaş, 2018). Literatürde çocukluk çağı travmaları ile duygusal öz farkındalık arasında direkt bir çalışmaya rastlanmamış olup duyguları tanıma, ayırt edebilme, anlama, söze aktarmada eksiklik olarak tanımlanan aleksitimi kavramı ile ilişkili araştırmaların olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda Akpınar ve Gümüş Demir'in (2022, s. 524) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde Feyzioğlu, Göktaş ve Söğütlü de (2020, s. 197) erken dönem ruhsal travması olan genç yetişkin bireylerin aleksitimi puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bağlamda bizim çalışmamızın sonuçları ile birlikte karşılaştırıldığında çocukluk çağı travmaları varlığının duygusal öz farkındalığı azaltabileceğini söylemek mümkündür. Araştırmamızın aracılık analizi sonuçlarına göre Duygusal Öz Farkındalık seviyesinin (DÖFÖ), Çocukluk Çağı Travmaları (CTQ) ve Duygu Düzenleme Güçlükleri (DDGÖ) puanları arasındaki ilişkiye (kısmi) aracılık ettiği anlaşılmıştır. Duygu düzenlemenin altında yatan üç becerinin duygusal farkındalık, kabullenme ve duyguları kontrol etme stratejileri olduğu göz önüne alındığında bu sonuç anlamlı ve beklenen bir sonuçtur. (Alhadi ve ark., 2020, s. 85). Duygusal öz farkındalığa ilişkin bu özelliklerin eksikliği, aleksitimik özellikler olarak da bilinmektedir. Aleksitimik özelliklerin ve duygu düzenleme güçlüğü'nün çocukluk çağı örselenme yaşantılarıyla ilişkili olduğu araştırmalarca belirtilmektedir. Bilhassa çocukluk çağı travmatik yaşantılarının çoklu ve uzun süreli olması sebebiyle bireylerin duygusal gelişimini olumsuz olarak etkilemesi kaçınılmazdır. Bizim çalışmamız da çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi ortaya koyması, travmatik yaşantıların kişilerin psikolojik sağlığına olumsuz etki ettiğini göstermesi ve duygusal öz farkındalık kavramının dâhil edilmiş olması açısından önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Çalışmaya katılan örneklem sayısının az olması, cinsiyet dağılımının eşit olmaması, ölçeklerin online olarak toplanmış olması, bireylerin

öz bildirimine dayalı veriler elde edilmiş olması, dolayısıyla katılımcıların yanlı cevaplandırma ihtimallerinin olması ile duygu durumlarının verdikleri cevapları etkileme ihtimali, sınırlılıklar arasında kabul edilebilir. Ayrıca bu araştırma söz konusu değişkenler ve ilgili ölçekler kapsamında yapılmış olup ileride bu konu bağlamında yapılması planlanan araştırmalarda toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, başa çıkma becerileri, psikolojik sağlamlık, benlik saygısı, kabullenme gibi değişkenlerin ele alınmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu sınırlılıklar göz önünde bulundurularak, ileride yapılacak çalışmalarda daha geniş ve dengeli örneklemelere ulaşılması, cinsiyetlerin eşit dağılım gösterdiği örneklemelere ulaşılması, farklı yaş gruplarıyla çalışılması ve yüz yüze veri toplama yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir. Yanı sıra klinik örneklem özelinde araştırılmasının, boylamsal bir çalışmanın yapılmasının ve bireylerin travmaya ve duyguya dair öznel deneyimlerini daha derinlemesine ortaya koyacağı düşünülen nitel araştırma yöntemlerinin kullanılmasının literatüre daha farklı bakış açıları kazandıracağı varsayılmaktadır.

Çocukluk çağı örseleme yaşantılarının bireyleri uzun süre boyunca etkilediği göz önüne alındığında bireylerin ve ailelerin bu konuda bilgilendirilmelerinin, toplumsal bilincin geliştirilmesinin, çocukluk çağı travmalarının önlenmesine yönelik programların etkinleştirilmesinin, duygusal öz farkındalık çalışmalarının yapılmasının, duygu düzenleme becerilerinin klinik müdahale yöntemlerine entegre edilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları aynı zamanda ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlar açısından da önemli çıkarımlar sunmaktadır. Özellikle çocukluk çağı örseleme yaşantılarının bireylerin duygusal gelişimi üzerindeki etkisi dikkate alındığında, duygusal öz farkındalık ve duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik psikoeğitim programlarının terapi ve danışmanlık süreçlerine entegre edilmesi önerilmektedir. Çocuklarla çalışan uzmanlar için bu becerilerin okul öncesi dönemden itibaren yapılandırılmış grup uygulamaları ile kazandırılması, önleyici ruh sağlığı hizmetlerinin niteliğini artırabilir. Ebeveynlere yönelik hazırlanacak bilgilendirme seminerlerinde ise sağlıklı ebeveyn tutumlarının geliştirilmesine, aşırı koruyucu ve otoriter tutumların potansiyel etkilerine dikkat çekilmelidir. Bu tür uygulamalar, çocukluk dönemi travmalarının önlenmesine yönelik koruyucu ruh sağlığı hizmetlerine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, duygu düzenleme becerilerinin yalnızca klinik müdahalelerle sınırlı kalmadan toplumsal düzeyde eğitim ve bilgilendirme çalışmalarına dahil edilmesi, bireylerin psikolojik dayanıklılığını desteklemede etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. ve Gümüş Demir, Ü. Z. (2022). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, aleksitimi ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(26), 509-535. doi:10.52096/usbd.6.26.33.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S. ve Schweizer, S. (2010). Emotion regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217-237. doi: 10.1016/j.cpr.2009.11.004
- Alhadi, Said; Saputra, Wahyu Nanda Eka; Purwadi, Purwadi; Muyana, Siti; Supriyanto, Agus; and Fatmawati, Dwi (2020) "Self-Regulation of Emotion in Students in Yogyakarta Indonesia: Gender Differences," *Jurnal Kajian Bimbingan dan Konseling*: Vol. 4: No. 3, Article 15. Available at: <https://citeus.um.ac.id/jkbk/vol4/iss3/15>
- Altunsu, B. (2004). *Çocuklara Bakım Veren Hemşirelerin Çocuk İstismar ve İhmalini Tanıyabilmeleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi:

<https://www.proquest.com/docview/2570998346?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20%20Theses>

- Bastian, V.A., Burns, N.R., Nettelbeck, T. (2005). Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. *Personality Individual Differences*, 39(6):135-1145.
- Berking, M. ve Whitley, B. (2014). Emotion regulation: Definition and relevance for mental health. *Affect Regulation Training* içinde (ss.5-17) New York: Springer. doi.org/10.1007/978-1-4939-1022-9_2
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E. ve Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132-1136. doi: 10.1176/ajp.151.8.1132
- Berthoz, S., Consoli, S., Diaz, F. P. ve Jouvent, R. (2000). Alexithymia and anxiety: compounded relationships? A psychometric study. *Eur Psychiatry*, 14, 372-378. doi: 10.1016/S0924-9338(99)00233-3
- Bjureberg, J., Ljotsson, B., Tull, M. T., Hedman, E., Sahlin, H. ve Lundh, L.G. (2016). Development and validation of a brief version of the difficulties in emotion regulation scale: The DERS-16. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 38(2), 284-296. doi: 10.1007/s10862-015-9514-x
- Bradbury, L. L. ve Shaffer, A. (2012). Emotion dysregulation mediates the link between childhood emotional maltreatment and young adult romantic relationship satisfaction. *Journal of Agression, Maltreatment and Trauma*, 21(5), 497-515. doi: 10.1080/10926771.2012.678466
- Burns, E. E., Jackson, J. L. ve Harding, H. G. (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(8), 801-819. doi: 10.1080/10926771.2010.522947
- Büyüköztürk, Ş. (2018b). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018a). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükşahin Çevik, G., ve Kızıldağ, S. (2018). Psikolojik danışman adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinde bağlanma tarzları, duygu düzenleme ve empatinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 239-260. doi:10.21764/maeuefd.339292
- Carr, C. P., Martins, C. M., Stingel, A. M., Lemgruber, V. B., Juruena, M. F. (2013). The role of early life stress in adult psychiatric disorders: a systematic review according to childhood trauma subtypes. *J Nerv Ment Dis.*, 201(12), 1007-1020. doi: 10.1097/NMD.0000000000000049
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). Araştırma modelleri ve türleri. K. Yılmaz ve R. S. Arık (Yay. haz.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri içinde*, (s. 76-100). Ankara: Pegem Akademi.
- Çavuşoğlu, F. (2020). Cinsiyet gruplarına göre çocukluk çağı travma düzeylerinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(73), 575-581. doi: 10.17719/jisr.10981
- Çeçen, A. R. (2006). Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *PDR: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 101-113.
- Çelik, S. N. (2020). *Çocukluk Çağı Travmaları, Duygu Düzenleme Becerileri ve Bilinçli Farkındalık Arasındaki İlişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikerisim.isikun.edu.tr/xmlui/handle/11729/2959>

- Çıplak, E., ve Atıcı, M. (2016). Grupla psikolojik danışmada şiir kullanımının üniversite öğrencilerinin empati ve duygu farkındalığı düzeylerine etkisi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(45), 115-127.
- Çobanoğlu, S. (2021). *Duygu Düzenleme Güçlüğü, Çocukluk Çağı Travmaları, Empati ve Bağlanma Stillerinin Sosyal Kaygı Düzeyleriyle İlişkilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/4502>
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M., ve Şafak Öztürk, C. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(4), 269-278. doi.org/10.5080/u20463
- Feyzioğlu, A., Göktaş, S. Ş., ve Söğütlü, L. (2020). Erken dönem ruhsal travma, siber zorbalık ve aleksitimi ilişkisi- Relationship between early period psychic trauma, cyber bullying and alexithymia. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 51(4), 192-199. doi:10.16948/zktipb.818758
- Ford, B.Q., Gross, J.J. (2019). Why beliefs about emotion matter: An emotion-regulation perspective. *Current Directions in Psychology Science*, 28(1):74-81. <https://doi.org/10.1177/0963721418806697>.Return to ref 85 in article
- Fox, H. C., Axelrod, S. R., Paliwal, P., Sleeper, J. ve Sinha, R. (2007). Difficulties in emotion regulation and impulse control during cocaine abstinence. *Drug and alcohol dependence*, 89(2-3), 298-301. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2006.12.026
- Gençoğlu, C. (2012). *Duygu Odaklı Terapiye Dayalı Duygusal Farkındalık Eğitiminin Genç Yetişkinlerin İyimserlik Düzeylerine Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/674034>
- George D. ve Mallery P. (2003). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. 11.0 update (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon. Erişim adresi: www.taylorfrancis.com/books
- Goleman, D. (2009). *İşbaşında duygusal zeka*. (H. Balkara, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları
- Gratz, K. L. ve Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(1), 41-54. doi: /10.1023/b:Joba.0000007455.08539.94.
- Gratz, K. L., Rosenthal, M. Z., Tull, M. T., Lejuez, C.W. ve Gunderson, J. G. (2006). An experimental investigation of emotion dysregulation in borderline personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(4), 850-855. doi:10.1037/0021-843X.115.4.850
- Gratz, K. L. ve Tull, M. T. (2010). Emotion regulation as a mechanism of change in acceptance-and mindfulness-based treatments. *Assessing mindfulness and acceptance processes in clients: Illuminating the theory and practice of change*, 2, 107-33. Erişim adresi: <http://books.google.com/books>
- Gross, J. J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations. In J. J. Gross (Eds.), *Handbook of emotion regulation*. London: The Guilford. (3-20). Erişim adresi: <https://www.webofscience.com>
- Gusler, S ve Jackson, Y. (2023). Adversity's impact on adults' self-report and physiological difficulties with emotion regulation: Appraisal as a moderating mechanism. *J Aggress Maltreat Trauma*, 32(4), 611-630. doi: 10.1080/10926771.2023.2179446
- Güneş, F. ve Tarhan, S. (2022). Genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet algılarını yordamada çocukluk çağı örseleme yaşantılarının rolünün incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 108-122. doi:/10.31200/makuubd.1348889

- John, S. G., Cisler, J. M. ve Sigel, B. A. (2017). Emotion regulation mediates the relationship between a history of child abuse and current PTSD/depression severity in adolescent females. *Journal of family violence*, 32(6), 565-575. doi:10.1007/s10896-017-9914-7
- Hayes, A.F., ve Rockwood, N.J. (2017). Regression-based statistical mediation and moderation analysis in clinical research: Observations, recommendations, and implementation. *Behavioral Research Theory*, 98, 39-57. doi: 10.1016/j.brat.2016.11.001
- Koçak, C., ve Büyükgönenç, L. (2003). Toplumdaki bireylerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bilgi ve görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 89-104. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/hititsosbil/issue/7710/100986>
- Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kuzucu, Y. (2008). Duygusal farkındalık düzeyi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 51-64. Erişim adresi: <https://www.acarindex.com/>
- Lazarus, R. S. (1993). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. *Annual Review of Psychology*, 44, 1-21. doi:10.1146/annurev.ps.44.020193.000245.
- Lundh, L. G. , Johnsson, A., Sundqvist, K. ve Olsson, H. (2002). Alexithymia, memory of emotion, emotional awareness, and perfectionism. *Emotion*, 2(4), 361-379. doi:10.1037/1528-3542.2.4.361
- Machado, A. B. C., Teruya, K. I., Friedman, R., Weydmann, G. J., Remor, E., & Bizarro, L. (2024). Gender differences in the pathway of childhood trauma, impulsivity and adult eating behaviour: a cross-sectional study. *Journal of Child & Adolescent Mental Health*, 35(1-3), 42-54.
- Özdemir, S. (2020). *Çocukluk Çağı Travması, Duygu Düzenleme Becerileri Ve Somatizasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Örneklemini* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikerisim.medipol.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12511/7821>
- Shipman K. L., Schneider, R. ve Fitzgerald, M. M. (2007) Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation. *Social Development*, 16, 68-285. doi:10.1111/j.1467-9507.2007.00384.x
- Sumbas, E. ve Erdemir, N. (2021). Toplumsal cinsiyet algısı ile duygu düzenleme arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 117-125. doi: [10.14582/DUZGEF.2021.170](https://doi.org/10.14582/DUZGEF.2021.170)
- Şar V., Öztürk E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlanmasının geçerlilik ve güvenirliği. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 32, 1054-63. doi:10.5336/medsci.2011-26947
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T. (2020). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51. doi:10.1080/15299732.2020.1760171
- Şenkal, İ. ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 261-67.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. bs.). United States: Pearson Education.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86. Erişim adresi: <https://actamedica.org/index.php/actamedia/article/view/188>

- Tatar, A., Özdemir, H. ve Çelikbaş, B. (2018). Gelir getiren bir işte çalışan ve çalışmayan kadınlarda duygusal öz-farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *İş'te Davranış Dergisi*, 3(1), 31-41. doi:10.25203/idd.414597
- Tatar, A., Özdemir, H., Çelikbaş, B. ve Özmen, H. E. (2018). Duygusal öz farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve klinik olmayan örneklemde duygusal öz farkındalığın kaygı ve depresyondaki rolünün incelenmesi. *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4(13), 793-806. doi:10.31576/smryj.125
- Tekin, B. S. (2023). *Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Bağlanma Boyutları ve Duygu Düzenlemeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa. Erişim adresi: docs.neu.edu.tr
- Terzioğlu, Ö. P., Çelikay Söyler, H. ve Menekşe, Ö. (2023). Çocukluk çağı travmalarının, yalnızlık duygusu ve sosyal anksiyete ile ilişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 160-182. doi:10.26677/TR1010.2023.1177.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.1994.tb01276.x>
- Tull, M. T., Barrett, H. M., McMillan, E. S. ve Roemer, L. (2007). A preliminary investigation of the relationship between emotion regulation difficulties and posttraumatic stress symptoms. *Behavior Therapy*, 38(3), 303-313. doi: [10.1016/j.beth.2006.10.001](https://doi.org/10.1016/j.beth.2006.10.001)
- Uluer, G. (2021). *Çocukluk Çağı Travma Yaşantısı, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Öz-Şefkatin Duygusal Yeme Davranışı ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kent Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikerisim.kent.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12780/439>
- Wang, Y., Jiang, X., Zhao, W., Xuan, R., Zu, X., Wang, H., Zhang, L., Li, N., Xie, S., Dong, Y., Fang, W., Zhang, L., & Wang, K. (2024). The role of attachment and alexithymia in the relationship between childhood trauma and mentalization in people with schizophrenia: A multicenter study. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 43(24), 1-11. doi: [10.1007/s12144-024-05855-3](https://doi.org/10.1007/s12144-024-05855-3)
- Wenar, C. ve Kerig, P. (2005). *Developmental psychopathology: From infancy through adolescence*. McGraw-Hill.
- Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C. (2001). Child maltreatment: Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 40(3), 282-289. doi:10.1097/00004583-200103000-00007
- Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W. C. ve Chu, B. C. (2003). Parenting and childhood anxiety: Theory, empirical findings, and future directions. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44(1), 134-151. doi:10.1111/1469-7610.00106
- World Health Organization, Violence and Injury Prevention Team & Global Forum for Health Research. (1999). *Report of the consultation on child abuse prevention* (Rapor no: WHO/HSC/PVI/99.1). Erişim adresi: <https://iris.who.int/handle/10665/65900>
- Yıldırım, Ş. (2017). *Görücü Usulü Evlenen ve Flört Ederek Evlenen Çiftlerin Duygusal Farkındalık ve Duyguları İfade Etme Düzeylerinin Evlilik Doyumuna Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Beykent Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/710538>
- Yiğit, İ. ve Güzey Yiğit, M. (2017). Psychometric properties of turkish version of difficulties in emotion regulation scale-brief form (DERS-16). *Current Psychology*, 38, 1503-1511. doi: [10.1007/s12144-017-9712-7](https://doi.org/10.1007/s12144-017-9712-7)

- Yöyen, E., ve Bozacı, U. (2023). Childhood traumas, emotional differences and resilience as predictives of interpersonal problems. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 5(2), 129-139. doi:10.35365/ctjpp.23.2.05
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Vedat-Sar/publication/285637846_Cocukluk_donemi_istismar_ve_ihmalinin_olasidotless_sonucclaridotless/links/5bedd1c0a6fdcc3a8dd9a87e/Cocukluk-doenemi-istismar-ve-ihmalinin-olasidotless-sonuclaridotless.pdf

Çatışma Beyanı: Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi, kurum veya kuruluşun finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzni: Araştırmanın uygulanması için Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 26.09.2023 tarih ve 217 sayılı onayı alınmıştır.

Katkı Oranı Beyanı: Dr. Öğretim Üyesi Ezgi Özkan çalışmaya % 40, Doç. Dr. Burcu Türk % 35 ve Dr. Ece Hoşceylan Türkün % 25 oranında katkıda bulunmuştur.